

6. Про затвердження наборів продуктів харчування, наборів непродовольчих товарів та наборів послуг для основних соціальних і демографічних груп населення: Постанова Кабінету Міністрів України від 11.10.2016 № 780. База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/780-2016-%D0%BF>.

7. Рішення Окружного адміністративного суду м. Києва від 25.04.2018 у справі № 826/3639/17 URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/73996223>.

8. Постанова Київського апеляційного адміністративного суду від 10.07.2018 у справі № 826/3639/17 URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/75300650>.

9. Постанова Верховного Суду від 20.12.2018 у справі № 826/3639/17. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78771044>.

УДК 349.3

Orcid 0000-0002-5514-3549

Сіньова Людмила Миколаївна,
асистент кафедри трудового права та права соціального забезпечення
юридичного факультету
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка,
кандидат юридичних наук

ПОНЯТТЯ ТА ЗНАЧЕННЯ ПРОЖИТКОВОГО МІНІМУМУ

Україна є суверенною і незалежною, демократичною, соціальною і правовою державою. Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

В ст. 48 Основного Закону України зазначено, що кожен має право на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї, що включає достатнє харчування, одяг, житло.

Прожитковий мінімум - вартісна величина достатнього для забезпечення нормального функціонування організму людини, збереження його здоров'я набору продуктів харчування (далі - набір продуктів харчування), а також мінімального набору непродовольчих товарів (далі - набір непродовольчих товарів) та мінімального набору послуг (далі - набір послуг), необхідних для задоволення основних соціальних і культурних потреб особистості. Прожитковий мінімум визначається нормативним методом у розрахунку на місяць на одну особу, а також окремо для тих, хто відноситься до основних

соціальних і демографічних груп населення: дітей віком до 6 років; дітей віком від 6 до 18 років; працездатних осіб; осіб, які втратили працездатність. До працездатних осіб відносяться особи, які не досягли встановленого законом пенсійного віку [1].

Таким чином, прожитковий мінімум - це вартісна оцінка споживчого кошика, що містить мінімальні набори продуктів харчування, непродовольчих товарів та послуг, необхідних для збереження здоров'я людини і забезпечення її життєдіяльності. Чільні положення, що визначають порядок формування споживчого кошика і використання прожиткового мінімуму, встановлені Законом України "Про прожитковий мінімум" № 966-XIV від 15.07.1999 року. Відповідно до пп.4 п.2 ст.41 Бюджетного кодексу до вступу в силу Закону про Державний бюджет України на поточний бюджетний період прожитковий мінімум застосовується в розмірах і на умовах, що діяли в грудні попереднього бюджетного періоду [2].

Відповідно до ст. 7 Закону України "Про Державний бюджет України на 2020 рік" від 14.11.2019 року № 294-IX [3] встановлений прожитковий мінімум на 2020 рік таким чином:

на одну особу в розрахунку на місяць у розмірі з 1 січня 2020 року - 2027 гривень, з 1 липня - 2118 гривень, з 1 грудня - 2189 гривень, а для основних соціальних і демографічних груп населення:

дітей віком до 6 років: з 1 січня 2020 року - 1779 гривень, з 1 липня - 1859 гривень, з 1 грудня - 1921 гривня;

дітей віком від 6 до 18 років: з 1 січня 2020 року - 2218 гривень, з 1 липня - 2318 гривень, з 1 грудня - 2395 гривень;

працездатних осіб: з 1 січня 2020 року - 2102 гривні, з 1 липня - 2197 гривень, з 1 грудня - 2270 гривень;

осіб, які втратили працездатність: з 1 січня 2020 року - 1638 гривень, з 1 липня - 1712 гривень, з 1 грудня - 1769 гривень.

Слід наголосити, що в ст. 9. зазначеного закону встановлений на 2020 рік рівень забезпечення прожиткового мінімуму для призначення допомоги відповідно до Закону України "Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям" у відсотковому співвідношенні до прожиткового мінімуму для основних соціальних і демографічних груп населення становить: для працездатних осіб - 25 відсотків; для дітей: з 1 січня 2020 р. - 85 відсотків, з 1 липня - 130 відсотків; для осіб, які втратили працездатність, та осіб з інвалідністю - 100 відсотків відповідного прожиткового мінімуму. Рівень забезпечення прожиткового мінімуму для визначення права на звільнення від плати за харчування дитини у державних і комунальних закладах дошкільної освіти відповідно до Закону України "Про дошкільну освіту" у 2020 р. збільшується відповідно до зростання прожиткового мінімуму.

Право людини на життя в сфері соціального захисту забезпечується наданням комплексу різних видів допомог, послуг, виплат по соціальному страхуванню. Відповідно основним завданням держави є закріплення за

особою вказаних видів соціального забезпечення, на такому рівні, щоб вони могли гарантувати збереження високого рівня життя людини. Враховуючи те, що розмір і порядок призначення соціальних допомог не залежить від трудової діяльності особи, зокрема від розміру її заробітної плати, то основною гарантією, в даному випадку, являється встановлення достатнього для забезпечення гідного життя людини прожиткового мінімуму. Невідповідність базового соціального стандарту основним потребам людини та недосконалість законодавчих норм в цій сфері, зумовлює актуальність даного питання [4].

Варто наголосити, що більше 60 відсотків українців стверджують, що за останній рік їхній матеріальний стан погіршився, та що вони не в змозі оплатити комуналку [5]. Згідно з прийнятою Інститутом демографії і соціальних досліджень ім. Птухи НАН України методологією визначення бідності, рівень бідності вираховується за витратами або доходами нижче фактичного прожиткового мінімуму, що склав в 2018 році в середньому 3263 гривні. За цими даними в минулому році за даними вчених Інституту демографії та соціальних досліджень ім. Птухи НАН України бідними за рівнем витрат нижче 3263 гривень могли вважатися 43,2% українців, а за рівнем доходів – 27,6%. Втім, у порівнянні з 2017 роком українці стали жити багатше, тоді показники склали 47,3% та 34,9% відповідно, так і фактичний прожитковий рівень тоді був нижчим і становив 2941 гривню. Таким чином, за даними вчених, в абсолютній убогості – нижче офіційного прожиткового мінімуму, живуть всього 1,3% українців, що на 45,8% менше, ніж у 2017 р. [6].

Слід зазначити, що офіційна статистика Державної служби статистики на перший погляд малює досить позитивну картину. Так, в II кварталі 2019 року наявний дохід населення України на 1 особу становив 16 083 гривні, тобто вище 5 тисяч гривень на кожного, що перевищує як офіційний, так і фактичний рівні прожиткового мінімуму. В порівнянні з аналогічним періодом 2018 року на одного українця припадав на 17,5% більший дохід, правда у зв'язку з інфляцією реально він виріс всього на 7,1%. Та ж статистика заявляє про середню заробітну плату в Україні за підсумками серпня в розмірі 10 537 гривень, а мінімально встановлена законодавством становить 4173 гривні [6].

Світовий банк до 2030 року має намір скоротити бідність у світі до 3% та підвищити загальний добробут, а зробити це можна трьома шляхами: 1) пришвидшення інклюзивного та стабільного економічного росту; 2) інвестування в людський капітал; 3) стимулювання стійкості до глобальних змін та загроз [7].

Як бачимо, бідність в нашій державі зумовлена економічною нестабільністю, розмір прожиткового мінімуму не співвідноситься із сьогоденніми цінами на товари та послуги (комунальні послуги). Добробут великої кількості наших громадян залишає бажати кращого, так як заробляють менше прожиткового мінімуму і залишаються за межею бідності.

Таким чином, держава та уряд країни мають працювати над удосконаленням методики встановлення розміру прожиткового мінімуму, який

має відповідати сьогоденню та забезпечити стабільне отримання людьми всіх соціальних прав та державних гарантій відповідно до Конституції України. Застосування прожиткового мінімуму як базового соціального стандарту є дуже важливим і має бути у відповідності до реальних життєвих потреб людини, медичних стандартів, реальної вартості споживчого кошика та послуг.

Список використаних джерел:

1. Про прожитковий мінімум : Закон України від 15 липня 1999 року № 966-XIV // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 38, ст.348
2. Прожитковий мінімум в Україні 2020 URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/wagemin/> (дата звернення 28.02.2020)
3. Про Державний бюджет України на 2020 рік : Закон України від 14.11.2019 р. № 294-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/294-IX> (дата звернення 19.02.2020)
4. Сокол Л.М. Прожитковий мінімум та його значення у формуванні якісної системи соціальних стандартів URL: file:///C:/Users/Home/Downloads/FP_index.htm_2012_4_139.pdf (дата звернення 19.02.2020)
5. 60% українців заявили, що за рік стали біднішими – опитування URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2017/06/14/626008/> (дата звернення 19.02.2020)
6. Синіцин М. Злидні по-українськи: куди йдуть доходи українців URL: <https://ua.112.ua/statji/zlydni-po-ukrainsky-kudy-idut-dokhody-ukraintsiv-511098.html> (дата звернення 19.02.2020)
7. Президент Світового банку хоче до 2030 року скоротити бідність URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2016/10/4/607443/> (дата звернення 19.02.2020)

УДК 349.3: 364.322

Orcid 0000-0002-8589-3041

Соловійов Олексій Володимирович,
асистент кафедри трудового права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
кандидат юридичних наук

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ ВІД НЕЩАСНОГО ВИПАДКУ СТУДЕНТІВ ТА ІНШИХ ОСІБ, ЯКІ НАВЧАЮТЬСЯ

Правове регулювання соціального страхування в Україні здійснюється Конституцією України, Основами законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування, Кодексом законів про працю України, Законом України «Про загальнообов'язкове державне